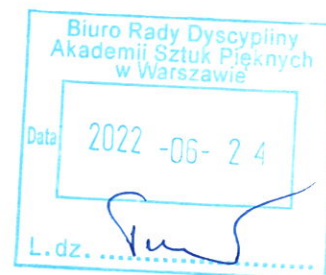

Prof. Sławomir Iwański
Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, Telewizyjna i Teatralna
im. Leona Schillera w Łodzi

**Recenzja
dorobku artystycznego i dydaktycznego
oraz rozprawy doktorskiej
mgr Dominiki Wirkowskiej**

Dominika Wirkowska – artystka, projektantka graficzna, projektantka mody, aranżerka przestrzeni wystawienniczych, od początku swej drogi twórczej związana jest ze środowiskiem warszawskim, skupionym wokół Akademii Sztuk Pięknych.

W Warszawie się urodziła, kształciła i tutaj tworzy. W latach 1994-2000 studiowała w Akademii Sztuk Pięknych im. Jana Cybisa w Warszawie na Wydziale Grafiki, gdzie uzyskała dyplom magisterski z wyróżnieniem w pracowni prof. Macieja Buszewicza. W latach 1995-1996 była stypendystką: Hochschule der Kunste w Berlinie, a w 1997 roku – stypendystką L'École Nationale Supérieure w Paryżu.

Dominika Wirkowska w 2009 roku została zatrudniona w macierzystej uczelni na stanowisku asystenta w Pracowni Typografii na Wydziale Grafiki. Od 2013 roku prowadzi Pracownię Projektowania Graficznego w Katedrze Mody na Wydziale Wzornictwa. Ponadto, wspólnie z Januszem Noniewiczem, prowadzi pracownię Projektowania Mody.

Działalność organizacyjna

Dla potrzeb recenzji przedstawiam działalność organizacyjną Dominiki Wirkowskiej:

- udział w wydziałowej grupie ds. promocji;
- udział w wydziałowej grupie ds. wystaw – wiąże się z planowaniem i wdrażaniem działań dotyczących wystaw organizowanych przez Wydział;
- działalność w wydziałowej grupie ds. cyfryzacji – grupa przeprowadza działania na rzecz cyfryzacji Wydziału;
- prowadzenie konsultacji oraz kursów przygotowujących kandydatów do egzaminów wstępnych;
- wielokrotny udział w Komisji Rekrutacyjnej.

Portfolio

Portfolio artystki zawiera wybrane realizacje artystyczne oraz projektowe. Wybrane realizacje artystyczne zostały przedstawione w formie dokumentacji fotograficznej. Ta część portfolio zawiera:

- MIĘDZYNARODOWA WYSTAWA (LONDYN-WIEDEŃ-WARSZAWA-SZTOKHOLM)
HOW TO BE A FASHION DESIGNER
- WYSTAWA_GALERIA ŚLENDZIŃSKICH_BIAŁYSTOK_NIGDY NIE PRZESTAWAJ SIĘ
UŚMIECHAĆ

- WYSTAWA_SALON AKADEMII_WARSZAWA_MODALA TO SŁOWO NA P
- WYSTAWA_BWA TARNÓW_WYKRÓJ. MIASTO. TARNÓW
- AMBASADA POLSKA W PEKINIE_CHODZI PO MAKARON CAŁA WYSTROJONA_PERFORMANCE
- MUZEM NARODOWE/KRÓLIKARNIA_WARSZAWA_WARSZTATY TOWARZYSZĄCE WYSTAWIE ZBYSZKA LIBERY TO NIE MOJA WINA, ŻE OTARŁA SIĘ O MNIE TA RZEŻBA_PROWADZENIE WARSZTATÓW
(system zapisu wymienionych realizacji artystycznych i realizacji projektowych zgodny z zapisem zastosowanym w portfolio)

Niestety nie uczestniczyłem w zaaranżowanych przez Dominikę Wirkowską wydarzeniach artystycznych, szczególnie w tych związanych z pokazami mody. Myślę, że odbywały się w specjalnej, zaaranżowanej przez autorkę oprawie scenograficznej. Wiadomo, że pokazy mody to przejścia modelek na tzw „wybiegu”, którym towarzyszy światło, kolor, efekty muzyczne. Wszystko to odbywa się w zaplanowanym rytmie.

Trudno jest odnieść się recenzentowi do poszczególnych akcji artystycznych artystki tylko na podstawie dokumentacji fotograficznej. Żałuję, że nie został dołączony do portfolio choćby jeden zapis video, dokumentujący tego typu wydarzenie artystyczne. Mogę jedynie stwierdzić, że fotografie dokumentujące realizacje artystyczne Dominiki Wirkowskiej są przekonujące i posiadają plastyczny urok.

Wybrane realizacje projektowe:

- IDENTYFIKACJA WIZUALNA_MIĘDZYKRAJOWY FESTIWAL FILMOWY WATCH DOCS
- BIBLIOTEKA NARODOWA_KATALOG TEMATYCZNY UTWORÓW W SIEDEMNASTOWIECZNYCH TABULATURACH ORGANOWYCH
- Z LEGNICKIEJ BIBLIOTEKI BIBLIOTEKA RUDOLPHINA_PUBLIKACJA
- BIBLIOTEKA NARODOWA_PIERWSZE/NAJSTARSZE_NAJSTARSZE ZABYTKI PIŚMIENICTWA POLSKIEGO_PUBLIKACJA
- DPT_WIGRY_WYDAWNICTWO TOWARZYSZĄCE SERII HAPPENINGÓW ARTYSTYCZNYCH_FLOWER_POWER
- XXII TRIENNALE DI MILANO BROKEN NATURE_KATALOG WYSTAWY
- PRZEKRÓJ_TYGODNIK_PROJEKTY OKŁADEK
- NARODOWE MUZEUM TECHNIKI_HISTORIA POLSKICH INNOWACJI_PUBLIKACJA
- PWN_OKŁADKI SERII SOCJOLOGICZNEJ
- PULS BIZNESU WEEKEND_MAGAZYN
- ZWIERCADŁO_MAGAZYN
- MAM SAM_KUBKI
- DPT_WIGRY_POLSKO-LITEWSKI PROJEKT_SKRZYNKA SMAKU/SUBIEKTYWNY_PZEWODNIK_PO_SUWALSZCZYŹNIE_PUBLIKACJA
- OBSERWATOR FINANSOWY PRZY\PULS BIZNESU WEEKEND
- PULS BIZNESU WEEKEND_MAGAZYN
- PWN
- ZWIERCADŁO_MAGAZYN
- INSTYTUT ADAMA MICKIEWICZA_
(system zapisu wymienionych realizacji artystycznych i realizacji projektowych zgodny z zapisem zastosowanym w portfolio)

Wymienione wyżej realizacje projektowe świadczą o tym, że Dominika Wirkowska projektowanie graficzne uprawia z pasją i powodzeniem, jest profesjonalistką w całym tego słowa znaczeniu. Pewnie dlatego powierzano jej ważne funkcje związane z projektowaniem wydawnictw. Wymienię najważniejsze:

- 1998-1999 dyrektor artystyczny w Wydawnictwie Murator
- 2000-2001 dyrektor artystyczny w Wydawnictwie AdSerwer
- 2003-2007 zastępca dyrektora artystycznego w Wydawnictwie Hearst – Marquard
- 2007-2010 dyrektor artystyczny Wydawnictwa Puls Biznesu Weekend
- 2007-2019 – kompleksowa obsługa graficzna Międzynarodowego Filmowego Festiwalu Watch Docs

Dominika Wirkowska współpracuje jako grafik projektant z wieloma wydawnictwami: PWN, Fluid, Przekrój, Concept Publishing, Zwierciadło, Sens, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne. Współpracuje również z Domem Pracy Twórczej Wigry.

Zakres zawodowych działań artystycznych i projektowych Dominiki Wirkowskiej jest bardzo szeroki. Projektuje makiety wydawnictw, wprowadza ich nowy layout, projektuje okładki, serie wydawnicze, reklamy prasowe. Koordynuje pracę zespołów graficznych, sprawuje nadzór artystyczny przy wydawaniu periodyków (wraz z dodatkami cyklicznymi), zajmuje się projektowaniem prezentacji multimedialnych oraz serwisów internetowych. Organizuje prace koncepcyjne przy wprowadzaniu nowych strategii wydawniczych. Działalność Dominiki Wirkowskiej przekonuje, że jest projektantką posiadającą szeroką wiedzę oraz duże doświadczenie zawodowe związane z projektowaniem graficznym, oraz rynkiem wydawniczym i medialnym.

Przyglądając się realizacjom projektowym artystki, dostrzegam, że są pomysłowe i oryginalne, a przy tym starannie opracowane. Pojawia się w nich wiele nowoczesnych, ciekawych pomysłów graficznych. Zastosowane współczesne środki wyrazu, w zależności od projektowanej treści, są adekwatne i właściwie użyte, i co ważne – są oryginalne. Projektowanie graficzne artystki zwraca uwagę na wzajemne powiązania poszczególnych układów typograficznych z innymi elementami graficznymi, w tym z fotografią. Dostrzegam staranie projektantki, aby przyjęta forma plastyczna podkreślała projektowany komunikat wizualny, a tym samym pobudzała wyobraźnię odbiorcy. Bogaty dorobek projektowy świadczy, że Dominika Wirkowska jest doświadczoną oraz czynną projektantką graficzną, co gwarantuje pełny i wiarygodny przekaz złożonych zagadnień, które przekazuje studentom.

Dominika Wirkowska jest otwarta na wszelkie nowe poszukiwania w sferze współczesnych możliwości technicznych i medialnych. Jest artystką i projektantką, która potrafi swobodnie wykorzystać nowe techniki medialne w celu wyrażenia myśli i emocji. Działania artystyczne doktorantki ujawniają jej postawę wobec otaczającej rzeczywistości, wobec trendów panujących w projektowaniu graficznym i w modzie. Są ekspresyjne ale też plasują się w nurcie intelektualnym. Dominika Wirkowska panuje nad całością projektowanego dzieła graficznego, nad jego przesłaniem oraz klimatem. Szczerze podziwiam pomysłowość, wyobraźnię oraz wrażliwość plastyczną artystki. Trudno nie zgodzić się z promotorką, Panią Profesor Grażką Lange: „Bogaty dorobek i interdyscyplinarne projekty spowodowały, że mamy do czynienia z dojrzałą projektantką o ugruntowanym doświadczeniu, panoramicznej wiedzy i świadomości materiału, z którym pracuje.”

Twórczość projektowa i artystyczna Dominiki Wirkowskiej została dostrzeżona i nagrodzona:

- 2008 – I nagroda w konkursie Sappi Ideas That Matter – 26 tys. euro pozyskane na realizację kampanii festiwalu Watch Docs 2008.

- 2010 – II nagroda Instytutu im. Adama Mickiewicza – konkurs na gadżet promujący Polskę. Nagrodzony projekt – koncepcyjny gadżet dla dzieci i młodzieży, promujący kulturę polską i przedstawiający Polskę jako kraj nowoczesny i otwarty.
- 2011 – wyróżnienie w I Ogólnopolskim Konkursie Katalogów i Albumów o Sztuce. Wyróżniona publikacja – Katalog festiwalu Watch Docs, Prawa Człowieka w Filmie, organizowanego przez Helsińską Fundację Praw Człowieka.
- 2017 – nominacja do nagrody IBBY. Nominowana publikacja – „Katalog tematyczny utworów w siedemnastowiecznych tabulaturach organowych z legnickiej kolekcji Bibliotheca Rudolphina”. Dwujęzyczna, polsko-angielska publikacja wydana przez Bibliotekę Narodową.

Praca doktorska

Praca doktorska „Fanzin Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie – wybrane sylwetki pedagogów” to rodzaj serii wydawniczej poświęconej profesorom warszawskiej akademii: Henrykowi Tomaszewskiemu, Januszowi Stannemu i Wojciechowi Zamecznikowi. Tworzą ją trzy zeszyty, Są to wydawnictwa w miękkiej oprawie, w formacie 24 x 35 cm, ale różniące się ilością stron.

Fanzin 1, poświęcony Henrykowi Tomaszewskiemu, ma objętość 64 stron. Fanzin 2, poświęcony Januszowi Stannemu – 68 stron, Fanzin 3, poświęcony Wojciechowi Zamecznikowi – 72 strony. Niestety nigdzie nie mogłem znaleźć informacji, czy są to wydawnictwa nakładowe.

W opisie pracy doktorskiej autorka wyjaśnia znaczenie terminu „fanzin”: „Fanzin, pochodzący od angielskiego „fan magazine”, to rodzaj czasopisma, w powszechnym rozumieniu nieprofesjonalnego, wydawanego własnym nakładem, niezależnego, tworzonego poza oficjalnym obiegiem (zgodnie z założeniami DIY, czyli Do It Yourself – zrób to sam), przez osobę lub grupę ludzi skupionych wokół jakiegoś tematu, zjawiska czy subkultury. Grupa, a często pojedyncza osoba, pełni wszystkie funkcje redakcyjne: autora tekstów, redaktora, grafika, korektora, dystrybutora itp. Ważnym założeniem twórców fanzinu jest chęć pozostania poza oficjalnymi kanałami dystrybucji kultury. Najbardziej powszechna technika produkcji to ksero.”

Analizując zaprojektowane zeszyty – wydawnictwa poświęcone ikonom projektownia graficznego naszego kraju, wróciłem myślami do lat moich plastycznych inicjacji. Pozwolę sobie więc na dwie refleksje.

W krajach Europy Zachodniej, a więc tam, gdzie system zezwalał na kontestację, na przełomie lat 60. i 70. zaczęto wydawać niezależne czasopisma niepodlegające komercyjnym ograniczeniom, a ponadto funkcjonujące poza oficjalnym obiegiem. Tak więc młodzi zbuntowani, zjednoczeni wokół jakiejś idei, dawali upust swym emocjom, wydając pismo w niewielkim nakładzie. Projektując poszczególne numery korzystali głównie z odbitek kserograficznych, a najważniejszym narzędziem były nożyczki. Mimo, że były to szaro-czarne gazety (co wynikało z niedostatków odbitek ksero), miały swój urok plastyczny. Pomysł ten podjęły agencje kreatywne, które oprócz kserografu wykorzystywały fotoskład. Technika fotoskładu dawała możliwość nie tylko szybkiego składu typografii ale również deformowania liter, ich maksymalnego powiększania czy rozciągania, a także nakładania na siebie stref literniczych. Fotoskład uwonił znaki liternicze z metalowego gorsetu, uzyskały one plastykę zależną tylko od wyobraźni projektanta. W tamtych latach tego typu wydawnictwa oficjalnie do naszego kraju nie docierały.

Refleksja druga wiąże się z miesięcznikiem „Ty i Ja”. Zastanawiam się jak to się stało, że w czasach szalejącej cenzury PRL-u (oby to już nie wróciło), pozwolono na wydawanie magazynu ilustrowanego „Ty i Ja”. Miesięcznik był wydawany od maja 1960 do grudnia 1973 roku. Nowoczesną (do dziś się je dobrze ogląda) oraz znakomitą koncepcję graficzną (layout) opracował Roman Cieślewicz. Z miesięcznikiem współpracowali między innymi: Henryk To-

maszewski, Waldemar Świerzy, Julian Pałka, Wojciech Zamecznik i Tomasz Rolke. Dla mnie to jest niesamowite, że w kraju z szalejącą cenzurą wydawano miesięcznik społeczno-kulturalny nie odbiegający poziomem intelektualnym i artystycznym od pism zachodnich.

Wracając do głównego tematu. Praca doktorska Dominiki Wirkowskiej „Fanzin Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie – wybrane sylwetki pedagogów” obejmuje zrealizowane projekty graficzne trzech wydawnictw, prezentujących twórczość projektową wybranych Profesorów warszawskiej ASP. Zawiera bardzo bogaty materiał ilustracyjny: wstępne projekty, szkice, rysunki, projekty plakatów, zrealizowane plakaty, artystycznie opracowane fotografie, projekty okładek książek i czasopism, opracowania graficzne wydawnictw, ilustracje książkowe, lapidarne projekty graficzne, ulotne rysunki.

Jak wcześniej zostało powiedziane, format zeszytów to 24 x 35 cm. Został w nich zastosowany podstawowy grid – podział strony na trzy szpalty. Między szpaltami autorka stosuje czarną linię o różnej dynamice (raz prosta o jednakowej czerni, a niekiedy miejscami bardziej pogrubiona i przez to działająca pulsacyjnie). Pagina występuje zawsze w górnej części strony prawej.

Przyglądając się poszczególnym rozkładówkom mam wrażenie, że oglądam stół, rajzbret artysty, na którym leżą fragmenty tekstu, ilustracje, rysunki czy inne projekty graficzne. Rozkładówki są zaprojektowane z dużą swobodą, a nawet z dobrze pojętą nonszalancją. Pewnie dlatego każdy numer jest wizualnie bardzo ciekawy i ogląda się go wielokrotnie.

Myślę, że przedstawione trzy numery wydawnictwa powinny być początkiem większej serii. Przecież Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie miała i ma znakomitych profesorów nauczających i zajmujących się czynnie projektowaniem graficznym. Dobrze by było, żeby seria realizowana była w nakładzie. Z pewnością skorzystałyby na tym inne szkoły artystyczne.

Konkluzja

Po zapoznaniu się z bogatym dorobkiem projektowym, artystycznym, praktyką dydaktyczną oraz przedstawioną rozprawą doktorską uważam, że całość doktoratu stanowi oryginalne dokonanie artystyczne. Mam przyjemność stwierdzić, że wymagane elementy oceny w pełni uzasadniają przyznanie Pani mgr Dominice Wirkowskiej stopnia doktora w zakresie sztuk plastycznych.

Sławomir Iwański